

2026 m. balandžio 7 d.

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai El. paštas info@am.lt

kopija

Lietuvos Respublikos energetikos ministerijai El. paštas info@enmin.lt**Lietuvos Respublikos Vyriausybei**El. paštas lrvkanceliarija@lr.lt**SIŪLOMAS PROJEKTAS DARYTŲ NEIGIAMĄ ĮTAKĄ NEPRIKLAUSOMAI ENERGETIKAI, NACIONALINIAM SAUGUMUI BEI INVESTICINEI APLINKAI**

Asociacija „Investors‘ Forum“ susipažino su Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos (toliau – **AM**) nuo 2025 m. liepos 29 d. iki 2026 m. balandžio 1 d. derinti pateiktu Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymo „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2023 m. gruodžio 12 d. įsakymo Nr. D1-406 „Dėl Detalių vėjo elektrinių reikšmingo neigiamo poveikio paukščiams ir šikšnosparniams kriterijų, reikšmingo neigiamo poveikio paukščiams ir šikšnosparniams prevencijos ir mažinimo priemonių taikymo ir tyrimų reikalavimų aprašo (toliau – **Aprašas**) patvirtinimo“ pakeitimo“ projektu (toliau – **Aprašo projektas**) ir teikia savo pastabas bei pasiūlymus.

Energetinė nepriklausomybė ir gera investicinė aplinka yra Lietuvos prioritetai

Atitinkamai, prieš aptariant pastabas bei pateikiant pasiūlymus Aprašo projektui svarbu atkreipti dėmesį, kad 2025 m., sinchronizavus Baltijos šalių elektros tinklus su kontinentinės Europos tinklais, Lietuvos energetikos sektoriuje buvo žengtas esminis žingsnis įtvirtinant energetinę nepriklausomybę ir stiprinant nacionalinį saugumą. Šis procesas suformavo pagrįstus investuotojų lūkesčius dėl palankios ir stabilios investicinės aplinkos atsinaujinančios energetikos sektoriuje, kadangi atsinaujinančių išteklių energetika atliko ir atlieka lemiamą vaidmenį užtikrinant Lietuvos energetinį savarankiškumą. Privatūs investuotojai, investavę ir planuojantys investuoti į vėjo energetikos projektus, pagrįstai tikėjosi ir tikisi, kad valstybė ir toliau kurs palankią reguliacinę aplinką šio sektoriaus plėtrai.

Atsižvelgdami į tai, vertiname AM pastangas suderinti biologinės įvairovės apsaugos tikslus su atsinaujinančios energetikos plėtra, tačiau manome, kad pateiktas Aprašo projektas šių tikslų neįgyvendina ir iš esmės didina investicinę riziką, kelia teisinį neapibrėžtumą investuotojams bei sudaro papildomas kliūtis vėjo energetikos projektų vystymui Lietuvoje. Tokia reguliavimo kryptis tiesiogiai paveikia investuotojų sprendimus dėl lėšų skyrimo Lietuvos atsinaujinančios energetikos sektoriui.

Pabrėžtina, kad vienas iš esminių valstybės strateginių tikslų yra mažinti priklausomybę nuo importuojamų iškastinio kuro išteklių ir užtikrinti, kad Lietuva turėtų pakankamus savus atsinaujinančios energijos išteklius, leidžiančius garantuoti stabilų, nepertraukiamą ir

ekonomiškai prieinamą energijos tiekimą. Šis siekis ypač aktualus dabartiniame geopolitiniame kontekste, kadangi energetinė nepriklausomybė yra viena iš esminių nacionalinio saugumo prielaidų.

Be to, žaliosios energetikos plėtra tiesiogiai prisideda prie naujų darbo vietų kūrimo bei investicijų pritraukimo, taip stiprinant bendrą valstybės ekonominę gerovę ir konkurencingumą. Būtent privatūs investuotojai yra pagrindinė varomoji jėga, užtikrinanti šių tikslų įgyvendinimą, todėl reguliacinės aplinkos stabilumas yra esminė sąlyga tolesniam investicijų srautui į Lietuvos energetikos sektorių.

Aprašo projektas turės neigiamą poveikį investicijoms ir rinkai

Nepaisant to, siūlomi teisės aktų projektai, užuot skatinę šių strateginių tikslų įgyvendinimą, faktiškai kuria papildomas administracines ir teises kliūtis atsinaujinančios energetikos plėtrai, didina investicinę riziką ir mažina Lietuvos patrauklumą privatiems investuotojams. Tokia reguliavimo kryptis kelia pagrįstą susirūpinimą dėl Lietuvos gebėjimo pasiekti energetinį nepriklausomumą ir sukurti investicinę aplinką, kurios dėka būtų užtikrinamas ilgalaikis šalies energetinis savarankiškumas ir nepriklausomumas nuo trečiųjų šalių energijos tiekėjų.

Pažymėtina, kad neadekvačių ir neproporcingų ribojimų taikymas vėjo energetikos sektoriui neišvengiamai turėtų tiesioginių neigiamų pasekmių galutiniams elektros energijos vartotojams. Kuo labiau būtų apsunkinamas naujų vėjo elektrinių vystymas ar ribojama jau veikiančių elektrinių eksploatacija, tuo mažesnė būtų pigesnės vietinės elektros pasiūla rinkoje, o tai reikštų didesnę priklausomybę nuo importo, mažesnę konkurencinę spaudimą elektros kainoms ir didesnę riziką, kad vartotojai – tiek gyventojai, tiek verslas – už elektrą mokės brangiau. Kitaip tariant, pertekliniai ar netinkamai parinkti ribojimai vėjo energetikai nėra neutralūs – jų kainą galiausiai sumoka vartotojas per aukštesnes elektros kainas ir lėtesnę energetinę transformaciją.

Be kita ko, šiame kontekste taip pat svarbu atkreipti dėmesį, kad Lietuva, kaip ir kitos Europos Sąjungos valstybės narės, yra prisiėmusi aiškius įsipareigojimus įgyvendinti 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2018/2001 „Dėl skatinimo naudoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją“, kurios 3 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad „Valstybės narės kolektyviai užtikrina, kad Europos Sąjungos bendrojo galutinio energijos suvartojimo procentinė dalis, kurią sudaro atsinaujinančiųjų išteklių energija, 2030 m. būtų bent 32 %“. Tai reiškia, kad Aprašo projektu siūlomi pakeitimai, kurie kuria papildomas kliūtis atsinaujinančios energetikos plėtrai, tiesiogiai atitolina Lietuvą nuo minėtoje direktyvoje įtvirtintų tikslų įgyvendinimo ir kelia realią grėsmę valstybės prisiimtų įsipareigojimų vykdymui.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, vėjo energetikos sektoriaus plėtra yra tiesiogiai susijusi tiek su valstybės energetiniu saugumu ir gerove, tiek su privačių investicijų pritraukimu, tiek su Europos Sąjungos tikslų įgyvendinimu. Aprašo projektu siūlomi pakeitimai ne tik tiesiogiai prieštarauja siekiui sukurti palankią investicinę aplinką atsinaujinančiųjų išteklių sektoriuje, bet ir kelia grėsmę Lietuvos įsipareigojimų pagal minėtą direktyvą vykdymui. Tokius teiginius pagrindžia žemiau išdėstomos aplinkybės.

Kriterijų griežtinimas turės neigiamas pasėkmes

Visų pirma, Aprašo projekto 1 priedo 1 lentelėje numatytos 15 paukščių rūšių, kurių vieno individo žūtis laikoma reikšmingu neigiamu poveikiu. Tokiu reguliavimu nėra atsižvelgiama į

atsitiktinumo riziką ir nėra pateikiama jokio mokslinio pagrindo, kodėl būtent vieno individo žūtis turėtų būti laikoma neigiamu poveikiu.

Paukščio žūtis po konkrečia vėjo elektrine gali įvykti dėl daugelio priežasčių, tiesiogiai nesusijusių su vėjo elektrinės eksploatavimu. Pavyzdžiui, paukštis gali susidurti su vėjo elektrine ne dėl jos poveikio, bet dėl ligų, oro sąlygų, plėšrūnų persekiojimo ar kitų nepriklausomų veiksnių.

Pažymėtina, kad Aprašo projektas nenustato jokio mechanizmo, leidžiančio įvertinti žūties priežastinį ryšį su vėjo elektrine, o vieno paukščio žūties nustatymas yra itin žema riba, iškart lemianti vėjo elektrinių reikšmingai neigiamą poveikį. Toks reguliavimas neatitinka proporcingumo principo, nes ūkio subjektui taikomi esminiai veiklos ribojimai nesiejami su jo kaltais ar neteisėtais veiksmais, o su atsitiktiniu gamtiniu įvykiu, kurio priežastinis ryšys su vėjo elektrine nėra nei nustatomas, nei įrodinėjamas.

Atitinkamai, nustatčius reikšmingą neigiamą poveikį, kaip tai nurodoma Aprašo projekto 10 punkte, „ūkio subjektas per 10 darbo dienų nuo žuvusių individų paieškos dienos, kai fiksuojamas reikšmingas neigiamas poveikis, Valstybinei saugomų teritorijų tarnybai prie Aplinkos ministerijos raštu pateikia naują prevencijos priemonių įdiegimo planą“, o Aprašo projekto 11 punkte nurodoma, kad „*Paukščių ar šikšnosparnių žūtį sukeliančios VE neeksploatuojamos ir paliekamos budėjimo režime atitinkamoms paukščių rūšims ar šikšnosparniams jautriais laikotarpiais, <...>, kol bus įdiegtos ir pradėtos naudoti papildomų prevencijos priemonių plane numatytos prevencijos priemonės*“. Taigi, vieno individo žūties faktas gali iš tikrųjų sustabdyti vėjo elektrinę, kas, mūsų vertinimu, yra neproporcingas apribojimas, ypač todėl, kad individo žūties ryšys su vėjo elektrine nėra įrodinėjamas.

Be kita ko, nustatyti esmines ūkinės veiklos sąlygas, draudimus ir ribojimus, kurie daro esminį poveikį ūkinei veiklai galima tik įstatymu.

Tokia pozicija yra aiškinama Konstitucinio Teismo nutarimuose nurodant, kad „*nors tam tikri ūkinės veiklos santykiai gali būti reguliuojami tik įstatymais, kiti – Vyriausybės nutarimais, dar kiti – žemesnės galios poįstatyminiai teisės aktais, pagal Konstituciją, nustatyti esminės ūkinės veiklos sąlygas, draudimus ir ribojimus, darančius esminį poveikį ūkinei veiklai, taip pat įvairias sankcijas už atitinkamus teisės pažeidimus galia tik įstatymu*“¹.

Tai reiškia, kad Aprašo projekte numatant, jog ūkio subjektas, nustatęs reikšmingą neigiamą poveikį, pateikia Valstybinei saugomų teritorijų tarnybai derinti naują prevencijos planą ir, atitinkamai, paukščių ar šikšnosparnių žūties atveju ūkio subjekto vėjo elektrinė paliekama budėjimo režime, lemia ūkinės veiklos ribojimą Aprašo projektu, o ne įstatymu, kaip to reikalauja Konstitucinio Teismo nutarimai.

Be to, pažymėtina, kad Aprašo projekto preambulėje nurodyti teisės aktai – Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymo 32¹ straipsnio 5 dalis, 32³ straipsnio 9 dalis ir Lietuvos Respublikos aplinkos monitoringo įstatymo 9 straipsnio 1 dalis – nesuteikia ministrui įgaliojimų nustatyti ūkinės veiklos stabdymo mechanizmą veikiančioms vėjo elektrinėms. Be

---

¹ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2023 m. lapkričio 7 d. nutarimas Nr. KT91-N11/2023; Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2023 m. sausio 24 d. nutarimas Nr. KT8-N1/2023; Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2008 m. kovo 15 d. nutarimas Nr. 19/06-20/06; Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. gegužės 31 d. nutarimas Nr. 42/03.

kita ko, Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymo 32 straipsnis nustato ūkio subjektų pareigą imtis visų būtinų priemonių, kad būtų išvengta žalos aplinkai, tačiau jame nėra įtvirtinta ūkinės veiklos stabdymo galimybė. Tuo tarpu Lietuvos Respublikos aplinkos monitoringo įstatymas suteikia ministrui teisę reglamentuoti monitoringo tvarką ir kriterijus, bet ne ūkinės veiklos sustabdymą. Analogiškai, nei Lietuvos Respublikos energetikos įstatymas, nei Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymas, nei Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymas nenumato tokio ūkinės veiklos laisvės ribojimo kaip vėjo elektrinių eksploatavimo sustabdymas.

Manome, kad toks vėjo elektrinių neeksploatavimas, jų „*budėjimas*“, neturėtų būti numatomas Aprašo projekte bei apskritai neturėtų būti taikomas, kadangi reikšmingas neigiamas poveikis atsiranda dėl natūralių gamtinių priežasčių, o ne dėl neteisėtų ūkio subjekto veiksmų.

Atkreiptinas dėmesys, kad tokio pobūdžio ūkinės veiklos ribojimai – ilgalaikis veiklos sustabdymas nesiejant jo su ūkio subjekto neteisėtais veiksmais – nėra taikomi jokiai kitai ūkinei veiklai Lietuvoje, nepaisant to, kad daugelio kitų ūkinių veiklų daromas poveikis aplinkai yra ženkliai didesnis. Toks selektyvus ir diskriminacinis požiūris į vėjo energetikos sektorių neatitinka nei proporcingumo, nei lygiateisiškumo principų.

Be kita ko, labai svarbu palyginti šiuo metu galiojančiame Apraše bei Aprašo projekte išskiriamas vėjo elektrinių reikšmingo neigiamo poveikio jautrioms jų poveikiui rūšims kriterijų reikšmes. Pažymėtina, kad Apraše absoliučios daugumos paukščių rūšių reikšmingą neigiamą poveikį lemiančių žūčių skaičius yra nustatytas kelių individų žūtims per kelerius metus. Pavyzdžiui, mažosios žąsies atveju poveikis laikomas reikšmingai neigiamu tik tada, kai žūsta 2 (dvi) ar daugiau mažųjų žąsų per 3 (trejus) metus, kai tuo tarpu Aprašo projekte 1 (vienos) mažosios žąsies žūtis yra laikoma reikšmingu neigiamu poveikiu. Analogiškai, Apraše vapsvaėdžio, juodojo peslio, gyvatėdžio ir kt. atveju reikšmingą neigiamą poveikį lemiančių žūčių skaičius yra 2 (du) individai per 3 (trejus) metus, o Aprašo projekte – 1 individas nenurodant laikotarpio. Toks radikalus kriterijų griežtinimas nėra pagrįstas jokiais naujais moksliniais tyrimais ar duomenimis, rodančiais, kad vieno individo žūtis daro sisteminių poveikį atitinkamos rūšies populiacijos apsaugos būklei Lietuvoje.

Manytina, kad tokiu atveju tikslingiau būtų Aprašo projekto 1 priedo 1 lentelėje nustatyti paukščių rūšis, kurių dviejų ar daugiau individų žūtys reiškia reikšmingą neigiamą poveikį. Tokiu būdu bent šiek tiek būtų išvengiama atsitiktinumo rizikos ir būtų užtikrinamas didesnis reguliavimo proporcingumas.

Antra, nėra reguliuojama faktiškai nebeegzistuojančių ar neaktyvių lizdų išregistravimo iš saugomų rūšių informacinės sistemos (toliau – **SRIS**) procedūra.

Aprašo projekte, konkrečiai jo 5.3.1. papunktyje, nurodyta, kad „Tiriamoje teritorijoje turi būti patikrintos visos iki tyrimų pradžios SRIS buvusios 2 priede nurodytų rūšių paukščių lizdavietės“. Atitinkamai, 5.3.2. papunktyje nurodyta, kad „*Iki planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo ataskaitos pateikimo atsakingai institucijai į SRIS turi būti įvesta informacija apie visas tyrimo metu identifikuotas lizdavietes, kuriomis naudojosi nustatytos rūšies paukščiai*“.

Tuo tarpu 5.4. punkte nurodyta, kad „*Turi būti išvalgyta VE ar VE parkų teritorija ir jos aplinka (3,5 km nuo VE) ir nustatytos visos plėšriųjų paukščių lizdų vietos*“.

Kaip matyti iš pateikiamų Aprašo projekto ištraukų, jame nėra reglamentuojama, kaip vertinama faktinė lizdų būklė, t. y. ar lizdai yra užimti, neužimti ar ilgą laiką nenaudojami, taip pat ir atvejai, kuomet lizduose klaidingai nustatyta paukščių rūšis. Tokiu atveju lizdai išlieka aktyvūs SRIS sistemoje ir lemia perteklinių ribojimų taikymą, dėl ko gali būti nepagrįstai atsisakoma išduoti leidimus vėjo elektrinių statybai arba reikalaujama laikytis apsaugos atstumų nuo faktiškai nebeegzistuojančių lizdaviečių.

Dėl šios priežasties nėra užtikrinamas pilnavertiškas teisinis reguliavimas, kuriuo būtų reglamentuojamas tiek duomenų apie esamus lizdus įtraukimas į SRIS, tiek ir jų tikslinimas arba panaikinimas. Todėl yra būtina aiškiai nustatyti lizdų įtraukimo, tikslinimo ir išbraukimo iš SRIS procedūras.

Atsižvelgiant į tai, į Aprašo projektą turėtų būti įtraukiamos nuostatos, kurių pagrindu būtų nustatoma, kad tais atvejais, kai atlikus ne trumpesnę kaip 3 (trejų) metų stebėseną atsakinga institucija nustato, jog konkretus lizdas arba lizdavieta nerandama ir nėra jokių veisimosi veiklos požymių, atsakinga institucija priima sprendimą tokį lizdą ar lizdavieta išregistruoti iš SRIS arba pažymėti kaip „neaktyvų (-ią)".

Apibendrinus visa tai, tikimės, kad pateiktos pastabos bus įvertintos bei Aprašo projektas bus iš esmės peržiūrėtas, todėl prašome Jūsų:

1. Aprašo projekto 1 priedo 1 lentelėje nustatyti, kad reikšmingas neigiamas poveikis paukščiams konstatuojamas ne vieno, o dviejų ar daugiau tos pačios rūšies individų žūties atveju. Tuo pačiu numatomus reikšmingo neigiamo poveikio kriterijų griežtinimus pagrįsti aiškiais, mokliškai pagrįstais ir viešai prieinamais duomenimis, patvirtinančiais tokio griežtinimo būtinybę atitinkamos rūšies populiacijos apsaugos būklei Lietuvoje užtikrinti.
2. Aprašo projekte nustatyti aiškiai faktiškai nebeegzistuojančių ar neaktyvių lizdų ir lizdaviečių išregistravimo iš SRIS procedūrą, numatant, kad tais atvejais, kai atlikus ne trumpesnę kaip 3 (trejų) metų stebėseną nustatoma, jog konkretus lizdas ar lizdavieta yra nebeužimta ir nėra jokių veisimosi veiklos požymių, atsakinga institucija priima sprendimą tokį lizdą ar lizdavieta išregistruoti iš SRIS arba pažymėti kaip neaktyvų (-ią), taip užtikrinant, kad ūkio subjektams nebūtų taikomi pertekliniai ribojimai dėl faktiškai nebeegzistuojančių lizdaviečių.
3. Aprašo projekte numatytas vėjo elektrinių eksploatavimo sustabdymas (budėjimo režimas) nustačius reikšmingą neigiamą poveikį turėtų būti panaikintas arba reglamentuojamas įstatymu, numatant proporcingus kompensacinius mechanizmus ūkio subjektams, kadangi, remiantis Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo praktika, esminiai ūkinės veiklos ribojimai, draudimai ir sąlygos, darančios esminį poveikį ūkinei veiklai, gali būti nustatomi tik įstatymu, o ne poįstatyminiu teisės aktu.

Maloniai prašome atkreipti dėmesį į šias pastabas bei įtraukti Asociaciją „Investors' Forum" į tolimesnes diskusijas dėl Projektų, kadangi Asociacija „Investors' Forum" vienija didžiausius ir aktyviausius Lietuvos ekonomikos investuotojus, tarp kurių yra ir atsinaujinančios energetikos sektoriaus dalyviai.

Pagarbiai
Vytautas Šilinskas
Vykdomasis direktorius

